

tum, ut ad Clerum promoveretur. Insuper Act. Apost. 1, non solum Apostoli, sed etiam tota Ecclesia Mattheum elegit, & Joseph Barfabam, ut eorum unus assumeretur in Apostolatam. Item Act. 6. credentium multitudo convocata septem Diaconos elegit, Ceterum ad illud Act. cap. 1. Chrysostronus asserit, Petrum quidem potuisse per seipsum novum loco Judæ Apostolum eligere, sed maluisse per prudentiam & modestiam universæ Ecclesiæ gratificari. Postulationes autem, quæ a populis ad Episcopos dirigebantur, nihil fuisse quam supplicationes, neque jus ullum aut obligationem induxisse perspicuum est.

Can. XIV. Ne Sancta, instar Eulogiarum, in festo Pasche in alias Parochias transmittantur. Canonis ratio hæc est, quia cum diebus Paschalibus fideles omnes Eucharistiam sumerent, non alio symbolo sanctæ societatis opus illis erat. Per Eucharistiam quippe unus panis & unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane, & de uno calice participamus, 1. Cor. 10. Vide in secundi Sæculi dissertationibus illam, quæ tractat de Eulogiis, quæ est undecima.

19. Can. XV. Non oportere præter Canonicos cantores, qui suggestum ascendunt, & ex membrana legunt, alios quos alios canere in Ecclesiæ, Græce, πλὴν τῶν κανονικῶν ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τῷ ἁγίῳ ἀναβαίνοντων καὶ ἀπὸ διδρακτῶν ψαλμῶν. Hic observa vocem Ambonis. Quidam vero esset Ambon, satis superque docui ad Sæculum 2. in Dissertatione 10. de antiquo situ & partibus Ecclesiæ. Hic etiam advertit, vocem Canoniarum fuisse olim quoque cantoribus Ecclesiasticis attributam. De cantoribus seu Psaltis consulto infra can. 10. Carthaginensis Concilii quarti. Iste itaque Laodicenus canon vocem Canoniorum in Ecclesiis affectam Clericis cantoribus, observat esse vetustioris usus quam opinentur illi, qui ejus originem ad Canonicos regulares referunt, eo quod canon Regulam apud Græcos significet. At Laodiceni Concilii temporibus, nondum institutio emerasset Canoniorum dictionum Regulatum, hoc sensu, quod ad religiosam & asceticam professionem regulæ additi erant, quæ illos a Clero, ut vocant, seculari fecerent. Enim vero ante istiusmodi institutionem regularem votis affectam, Canonici denominabantur a canone, quatenus pro matricula seu catalogo usurpatur in Ecclesiâ, ut tertii quartique sæculi testimoniis plerisque huc adducendis compertum fiet, in quibus Clerici de sportulis & oblationibus Ecclesiarum participantes, Clerici de canone, aut Canonici, ut eos Laodiceni Patres appellat, vocabantur, Nicæna Synodi can. 16. sic est factum: πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ ἄλλοι ἐν τῷ κανόνι ἐξταξαμένοι, Sacerdotes, aut Diaconi aut generaliter qui unquam in canone recensentur. Et insequens can. 17. πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ἐξταξαμένοι, plerique in Canone recensentur τῶν πλεονεξῶν καὶ τῶν ἀσεβητικῶν διακόνων, avaritiam & turpe lucrum confestantes. Præterea Synodus Antioch. can. 2. εἰ δὲ φανῆται τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων, ἢ τῶν τῷ κανόνι τοῖς ἀκανόνις κωνόνων. Si quis deprehensus fuerit Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus aut alius qui de canone sit, cum excommunicatis communicans. Canon pariter Antiochenus 6. εἰ αὐτὸς δὲ ἦτορ ἐπὶ λαϊκῶν, ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἢ πᾶν τῶν ἐν κανόνι. Item sit decretum circa laicos, & Sacerdotes, & Diaconos, & omnes qui de canone sunt. Eisdemque Synodi can. 11. εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ἄλλος τῷ κανόνι. Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut generatim aliquis de canone. Chalcedonense Concilium damnans simoniacam in Clero promotionem can. 2. εἰ τις ἐπίσκοπον προβάλλοι ἐπὶ χρισμῶν, ἢ ἀνομίῳν, ἢ ἐκδικῶν ἢ παρανομῶν, ἢ ἕως τινὰ τῶν κανόνων. Si quis Episcopus promoveat per pecuniam aut econominum, aut defensorem, vel mansuetudinem, vel omnino aliquem, qui sit in canone. Canonis similiter vox sub significatione catalogi ac indicis usurpari ab antiquo solet, de tabula librorum Divinæ Scripturæ, qui ideo dicuntur canonici, aut in canone comprehensii. Illa quoque sacra Liturgiæ pars, in qua Sanctorum conscripta nomina pronunciantur a Sacerdote, quorum opem ac præsidium sancta Dei Ecclesiâ ante & post mysticam consecrationem invocat, ex prisca consuetudine Canon dici solet: voxque ipsa Canonis ortum inde habere videtur, vel quia in Missæ canone nomen addebatur ejus, quem Ecclesiâ vindicabat, ut loquitur Optatus lib. 1. contra Parmenianum; hoc est, Sanctorum indicii adscribatur: vel quia Sanctus vita sanctus, ejus publice colendi & invocandi nova per Ecclesiam dabatur potestas, Canon, hoc est, Sanctorum albo ac syllabo inscribatur. Ceterum ut ad canonem seu tabulam Clericorum nominibus inscriptam regrediar, illam designat Cyprianus epist. 35. monens, fuisse a se Numidicum inscriptum Presbyterorum numero Carthaginensis Ecclesiæ, ut se deat deinceps in Clero. Meminere insuper canones Apostolorum 17. & 61. sub nomine καταλόγου ἱερουργῶν,

Catalogi sacri. Et Basilius Magnus in epistola canonica ad Chorepiscopos sub nomine ἀναγραφῆς, inscriptionis. Præterea Concilium Agathense can. 2. sub vocabulo Matriculæ. Sidonius quoque Apollinaris lib. 6. ep. 8. sub nomine Albi: Nomen (inquit) lectorum Albus nuper excepit. Porro ex Albo Clericorum debebantur Clerici contumaces, excommunicati, depositi, aut sceleris convicti, ut liquet ex citato canone Agathensi, & ex Augustini epist. 137. de Bonifacio Sacerdote criminis postulato; Clerici quoque ad Ordines expetiti & rogati, non inferebantur canoni, seu Albo ministrorum ejus Ecclesiæ, in qua ordinabantur, nisi se inferi consentirent: ita ut libertas eis relinqueretur alio commigrandi, ut constat ex Paulini epistolis 8. & 45. Hæc insignia testimonia ad probationem canonis Ecclesiarum, & Canoniorum Clericorum alicujus Ecclesiæ ministerio & obsequio addictorum sufficientia.

11. Can. XIX. Oportere seorsum primum, post Episcoporum sermones, catechumenorum orationem peragi: & postquam exierint catechumeni, eorum qui penitentiam agunt, fieri orationem; his etiam accedentibus ad manus Sacerdotis, & cum decesserint, fidelium preces sic fieri: unam quidem scilicet primam silentio: secundam autem & tertiam per pronunciationem impleri: Deinde sic pacem dari. Et postquam Presbyteri pacem Episcopo dederint, tunc laicos etiam pacem dare. (Dionysius Exiguus sic exponit: Et postquam Episcopus Presbyteris osculum pacis dederit, tunc laici sibi tribuant:) & sic sanctam oblationem perfici. Et solis licere sacratis ad altare accedere, & communicare.

Observe catechumenorum olim duplex in Ecclesiâ genus, Auditorum scilicet & Competentium. Primi quidem verbum DEI intra Ecclesiam audiebant, & Christiani fieri desiderabant, sed ad baptismum suscipiendum necdum nomen dederant. Secundi vero, nomen suum in hoc dederant, ideoque ad baptismum sollicitè instituebantur per aliquot dierum ante Pascha vel Pentecosten hebdomades, & preces intra Ecclesiam super his a Sacerdotibus fundebantur. De his loquitur Augustinus lib. de cura pro mortuis: Pascha (inquit) ut propinquabat, dedit nomen inter Competentes. Superest etiam ejusdem sermo de tempore 116. ad Competentes. Eisdem Leo Papa epist. 4. & Ordo Romanus vocant Electos. Observa præterea, illam solitam postea dari pacem fuisse antiquitus per oscula exhibitam, ut perhibent Justinus martyr. apolog. 2. Finitis (ait) orationibus nos invicem osculo salutamus, πῶν ἑαυτοῦ ἀσπασίοντα: & Dionysius Eccl. hier. cap. 14. Cyrillus Jerosol. catech. mystag. 5. Chrysostron. hom. 30. in 2. Corinth. Augustinus serm. 83. de diversis, sic dicens: Post orationem Dominicam, quam accepistis & didicistis, dicitur Pax vobiscum: & osculantur se invicem Christiani in osculo sancto, quod est signum pacis, si quod ostendunt labia, fiat in conscientia: id est, sicut labia fratris tui ad labia tua accedunt, sic cor tuum a corde illius non recedat. Huc pertinet illud Apostoli sæpius repetitum: Salutate invicem in osculo sancto, Rom. 6. Ὡ. 16. 2. Cor. 13. Ὡ. 12. 1. Thessal. 5. Ὡ. 26. Nec vero id fiebat inter diversos sexus, cum certum sit, feminas intra Ecclesiam fuisse loco & spacio a viris junctas; Pacem dabant Sacerdotes primum Episcopo, deinde ipsi inter se invicem, ac demum laici laicis vicissim, ut hic statuitur.

12. Can. XX. Quod non oportet Diaconum ante Presbyterum sedere: sed sedere cum jussu Presbyteri. Similiter autem etiam haberi honorem Diaconis a ministris, & omnibus Clericis oportet.

Synodus quoque Nicæna canon. 18. prohibet federe Diaconos inter Presbyteros. Vide huc pertinentem can. 34. Concilii Carthaginensis quarti, & quæ ibi observavi.

Can. XXI. Non oportet Subdiaconos locum habere in Diaconico, & Dominica vasa contingere.

Habetur cap. non oportet, dist. 23. Idemque decernitur can. 66. Concilii Agathensis. Quoniam non oportet nos sacratos ministros (olim autem Subdiaconi non erant neque censentur sacrati) licentiam habere in secretarium, quod Græci vocant διακόνιον, ingredi, & contingere vasa Dominica. His tamen vasis sacris non contingendis oblatæ videtur in primis Concilii quarti Carthaginensis can. 5. statuens, ut qui Subdiaconus ordinatur, calicem vacuum patenamque vacuum sumat de manibus Episcopi. Deinde Concilium Bracarense allegatum in Decreto cap. non liceat, dist. 22. interdicti inferioribus Clericis vasa sacra petere nisi Subdiaconis. Sed distinguendum cum Theodoro Balsémone: Subdiaconis quidem

quidem inhiberi sacrorum vasorum contrectationem, dum Divina continent Sacramenta, non vero si his vacua sint. Quinimodo horum vasorum contrectationem ad ipsorum manus & officium pertinere.

13. Can. XXII. & XXIII. Ὁ ὀρατήριον, hoc est, administrum Clericum, scilicet Subdiaconum, eoque inferiores Clericos negant posse orarium gestare. Vox ista Orarium, Græcis pariter & Latinis usitata, stolam, quam nunc appellamus, significat. Hujus crebra mentio est in Liturgiâ Chrysostroni, in qua hoc indumentum genus nunc ὀρατήριον, nunc ἐπιτραχήλιον dicitur, quod sonat collo circumscriptum: τράχηλος quippe collum significat. Et quartum Toletanum Concilium allegatum in Decreto distinct. 15. cap. orarium, sic decernit: Unum orarium oportet Levitam (is est Diaconus) de sinistro humero gestare, propter quod orat. Dexteram autem partem oportet habere liberam, ut expeditus ad ministerium Sacerdotale deserviat. Græci, Latineque hanc sibi vocem afficiunt, pro diversis, quas ei tribuunt, etymologiis. Græci quidem ab ὄρα, quod est inspicere; quoniam apud ipsos Sacerdotes, signo a Diacono per orarii elevationem dato, eoque inspecto, & observato, cantum exorditur, aut se loco movet ad processionem vel ad communionem. Latini vero idem nomen ab oratione deducunt. Aliquando etiam Orarium significat linteamen, quo fideles etiam laici sacratissimam Eucharistiam involutum prisca sæculi privatim gestabant, aut penes se asservabant, quod Dominicale pariter dicebatur. Scribitque Ambrosius in obitum Satyri fratris sui, eum, cum adhuc esset catechumenus, in gravissimo naufragii, vitæque discrimine constitutum, ne vacuum mysterii e vita excederet, ab iis, qui mysterii initiati erant, petivisse Sacramentum, & ipsi sibi ad collum alligari fecisse orarium involutum, seque mox in medios fluctus dedisse præcipitem. Verum insigni miraculo fuisse incolumem ad littus delatum. Orarium etiam apud profanos dicebatur vulgare sudarium, quo sudores, & cerebro defluentes humores ab ore seu facie deterguntur.

14. Can. XXIV. Quod non oportet sacratos a Presbyteris usque ad Diaconos, & deinceps quemlibet Ecclesiæ Ordinis usque ad ministros (ita vocat Subdiaconos) vel lectores, cantores, vel exorcistas, vel officarios, vel ascetas (hi sunt monachi) in campanam ingredi.

Hoc loco notat diversorum inferiorum Clericorum gradus apud antiquiores Græcos. Eamque in rem vide peculiariorem nostram in secundo sæculo Dissertationem 9. De prohibitione campanarum ingressus, habetur cap. non oportet, dist. 44. & Apostolorum can. 33. Si quis Clericus in campana comedens deprehensus fuerit, segregetur: præterquam si in itinere propter necessitatem diverterit in publicum hospitium. Et Concilium Carthaginense tertium can. 27. Ut Clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi. Extant innumeri posteriores de hoc Canones.

15. Can. XXVIII. Non oportet in Dominicis locis seu Ecclesiis eas, que dicuntur agapas fieri, & in domo Dei comedere & accubitus sternere.

Erat agapa convivium inter fideles solitum olim intra Ecclesiam exhiberi, postquam sacra peracta erant mysteria; jam inde a nascentis Ecclesiæ primordio usitatum; hujus enim mentio est Cor. 11. & in epist. Jude, hi sunt in epulis (Græcus contextus habet ἐν ταῖς ἀγάπαις, in agapis) macula convivantes sine timore. Ritu Agaparum describit Chrysostr. hom. 27. in princ. ad 1. Cor. 10. Statis diebus (inquit) mensas habebant communes, & peracta synaxi post Sacramentorum communionem inibat convivium, divitibus quidem cibos suppediantibus, pauperibus vocatis, & omnibus communiter vescentibus. Meminit quoque earum Tertullianus in Apologetico: Cena nostra de nomine suo rationem sui ostendit. Vocatur enim Agape, quod est apud Græcos dilectio. Quantiscumque sumptibus consistet, lucrum est pietatis nomine facere sumptum, siquidem inopes refrigerio isto juvamus. Synodus Gangrensis can. 11. anathemate percellit eos, qui agapas ita despicunt, ut in eis intervenire nolint. Idque statuit occasione Eulathianorum hæreticorum, de quibus ad id Concilium supra egimus. Quia tamen adverso pravi abusus se in agapas insinuant, quales ipsi arguunt Apostoli Paulus & Judas, ideoque fatius duxerunt Laodiceni Patres occasionem hanc vitiorum abscondere, qua per agapas fovebantur. Atque hujusmodi intra Ecclesiam convictus Ambrosio impense displicuisse refert Augustinus lib. 3. confessio cap. 2.

16. Can. XXIX. Celebrari prohibet idem Sabbati Judaico ritu, præcipit vero Dominicæ diei celebrationem. Dies enim Dominicus successit in locum veteris Sabbati ex Apostolica traditione 1. Cor. 16. Per unum Sabbati uniusquisque vestrum apud se seponat, &c. vocaturque Dominica dies Apoc. 1. Ὡ. 10. in honorem & cultum Dominicæ Resurrectionis.

Can. XXXIII. Non oportet cum schismaticis vel hæreticis orare. Hæc eadem Synodus conjugia cum hæreticis jungi vetat can. 10. & 31. Eademque can. 23. Eulogias hæreticorum accipere prohibet. Nota est historia Joannis Apostoli refugientis balnei lavacrum, in quo Cerinthus hæreticus lavabatur, quam ex Irenæo refert Eusebius lib. 3. hist. Eccl. cap. 28. Paulus quoque hæreticum post unam & alteram correptionem devitari jubet, ad Tit. 3. Ipseque Apostolus Joannes epist. 2. ait: Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non afferit, nolite recipere eum in domum, neque Ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi Ave, communicat operibus ejus malignis. Et vero si in humanis & civilibus illicitum est cum hæreticis communicare, quanto minus in Divinis fas erit, & in societate precum. Vide inferius can. 72. & 73. Concilii Carthaginensis quarti.

17. Can. XXXV. Quod non oportet Christianos reliqua Dei Ecclesiâ abire, & Angelos nominare, vel congregationes facere, quod est prohibitum. Si quis ergo inventus fuerit huic occulta idololatria vacare, sit anathema; quia reliquit Dominum nostrum Jesum Christum, & accessit ad idololatriam.

Laodicensi Patres can. 51. sanctorum Martyrum, cultum, festa & memorias approbantes, non possunt sanctorum Dei Angelorum, qui eandem cum Martyribus gloriam in cælo participant, & pari tum Martyribus erga nos caritate fervent, reprobare venerationem. Sed quemadmodum eo, qui immediate præcedit, canone 34. illos anathemate damnant, qui relictis sanctis Christi Martyribus in cælo regnantibus, debitum illis cultum ad falsos hæreticorum martyres, quos inferni gehenna suscepit, transferunt; consequenter isto can. 35. illos anathemate damnant, qui relictis sanctis Angelis Dei in cælis regnantibus, debitum illis cultum traducunt ad rebelles illos & tenebriones angelos inferni accolas, eosque venerantur & invocant ad imitationem gregalium Saturnini, Basilidis, Ebionis, Apellis, & similibus hæreticorum magicis artibus addictorum, ex Symonis magi colluvie prodeuntium, quorum meminerat Irenæus, Tertullianus, Epiphanius, & fortassis etiam canon iste eos perstringit, qui ideoque dicti Angeli sunt, eo quod beatis etiam Angelis eum Latria cultum deferrebat, qui soli debetur omnium rerum Conditor, de quibus Epiphanius hæresi 60. & Augustinus hæresi 39. Longe tamen probabilis est, hunc editum esse canonem adversus cacodemonum adoratores & invocatores. Qui enim proxime sequitur can. 36. quasi eodem pertinet, magos, & incantatores eliminat ab Ecclesiâ. Theodoritus in epist. ad Colossenses cap. 2. reprobare videtur cultum etiam sanctorum Angelorum, atque adeo Sancto Michaeli dicata oratoria, καὶ μέχρι τοῦ ἀκτύτου τοῦ εὐχῆς Μιχαήλ: atque adversus hujusmodi cultum & invocationem istam objectat canonem Laodicenum. Bellarminus quidem tract. de invocatione Sanctorum, istum Theodoriti locum ab errore nititur vindicare, dicens non aliter intelligendum quam de latria cultu; sed cum nihil tale ex loco isto, qui absolute loquitur, colligi possit, Baronius non dubitat Theodoriti erroris coarguere, suaque censura locum istum perstringere.

18. Can. XXXVI. Non oportet eos, qui sunt sacrati, vel clerici, esse magos, vel incantatores, vel mathematicos, vel astrologos, vel facere ea que dicuntur amuleta, Græce φαρμακία, que quidem sunt ipsarum animarum vincula. Eos autem qui talibus utuntur, ejici ex Ecclesiâ jussimus.

Eadem plane sancit Agathense Concilium can. 68. Opera pretium fuerit referre hoc loco Concilii Turonensis sub Carolo Magno can. 42. Admoneant Sacerdotes fideles populos, ut noverint magicas artes, incantationesque quibuslibet infirmitatibus hominum nihil posse remedi conserre: non animalibus languentibus, claudicantibusve, vel etiam moribundis quidquam mederi, non ligaturas ossium aut herbarum cuiquam mortalium adhibitas prodesse: sed hæc esse laqueos & insidias antiqui hostis, quibus ille perfidus humanum genus decipere nititur.